

ESPURNES
BARROQUES

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

Montserrat a la Cova

JOVE CAPELLA REIAL DE CATALUNYA
i LLUÍS VILAMAJÓ

Diumenge 12 de febrer del 2023, 18h.

Santuari de la Cova de Sant Ignasi
MANRESA

Vols consultar els textos del concert en versió original i la seva traducció al català?

Escaneja aquest codi QR!

Us recomanem no fer-ho durant la interpretació,
perquè “el llegir no us faci perdre el sentir”.

Com donar suport al festival Espurnes Barroques?

- **ASSISTINT ALS CONCERTS** de la 6a edició, entre el 12 de maig i l'11 de juny del 2023.
- Fent-me **AMIC d'Espurnes Barroques**, omplint les butlletes que trobaràs a la sortida del concert o per internet a www.espurnesbarroques.cat
- Sumant-me al llistat de **PATROCINADORS**.

Un viatge cap a la música dels *Exercicis*

Amb aquest concert, des Espurnes Barroques tanquem el cercle que hem traçat al voltant de la figura de Sant Ignasi en la commemoració del 500 aniversari de la seva estada a Manresa. Si el 3 d'abril del 2022 (just 500 anys i una setmana després que Ignasi de Loiola arribés a la ciutat), Jordi Savall ens relatava musicalment la seva biografia, ens va semblar pertinent que el 12 de febrer del 2023 (just 500 anys i una setmana abans que Ignasi en marxés) intentéssim posar música a l'obra fonamental que va gestar a Manresa i que és l'epicentre de l'espiritualitat ignasiana: els *Exercicis espirituals*.

Ja des de bon principi, i juntament amb l'equip de Manresa 2022, vam tenir clar que el concert del Mestre Savall repassant musicalment la biografia de Sant Ignasi havia de ser a La Seu, l'edifici emblemàtic i més notori de la ciutat en el moment que Ignasi va travessar el Cardener, i on sovint anava a resar. El concert d'avui, en canvi, teníem clar que havia de ser al Santuari de la Cova, el lloc on —sense la majestuositat que presenta actualment— Ignasi va esbossar el nucli dels seus *Exercicis* arreberat de les inclemències del temps en una simple bauma.

Resseguir tota una vida a través de músiques d'època no és una tasca senzilla, si bé pot escometre's amb èxit tenint un coneixement vast de la història i una mirada enciclopèdica de les obres musicals, coses que van quedar paleses amb escreix en el concert encapçalat pel mestre Savall el passat abril. Però posar música als *Exercicis espirituals* de manera pertinent suposa un exercici d'imaginació més personal i arriscat, arran dels diversos interrogants que sorgeixen de bell antuvi. Només per apuntar-ne alguns: ¿com musicar no pas un periple vital sinó un llibre que pretén singlar les pautes d'un viatge interior? ¿Quina música pot servir significativament com a translació sonora del mètode que suposen *Exercicis*? ¿Qui pot posar-se al capdavant d'un projecte així i amb quina formació?

La tercera pregunta va ser la més òbvia: havia de ser algú de l'entorn de Jordi Savall per mantenir la continuïtat amb aquell primer concert. Però, en comptes de tenir predomini instrumental com aleshores, aquí calia prioritzar la part vocal, ja que els *Exercicis* s'articulen a partir del silenci i la paraula. Això ens portava inexorablement (i feliçment!) a parlar amb el Lluís Vilamajó, per tal que es posés al capdavant no pas de músics de llarga trajectòria com els que va dirigir Jordi Savall a La Seu, sinó d'intèrprets joves que tinguessin —i aquest és el cas de les veus fresques i impetuoses

de la Jove Capella Reial de Catalunya— una edat similar a la que tenia Sant Ignasi quan va escriure els *Exercicis*.

La resposta a la segona pregunta (saber quina música pot ser significativa per fer una translació musical dels *Exercicis*) va venir com una intuïció: si des de la cova, mentre esbossava el seu mètode, Ignasi tenia a l'horitzó la muntanya de Montserrat, la música havia de sortir de la biblioteca del Monestir. La intuïció va anar refermant-se en donar-hi voltes, almenys en dos sentits. D'una banda, va ser a Montserrat on Ignasi va despullar-se dels seus vestits de cavaller per abillar-se amb roba de sac, en un camí d'ascens i descens —literal i simbòlic— prototípic dels processos místics. De l'altra, els *Exercicis espirituals* de Sant Ignasi beuen significativament de l'escola espiritual promoguda per l'Abat Cisneros (abat de Montserrat mort el 1510, només 12 anys abans que hi arribés Sant Ignasi) manifesta en un *Compendio breve de Exercicios spirituales* que tingué un cert influx sobre l'obra d'Ignasi.

Però la primera pregunta (com musicar un viatge interior) encara no estava resolta, si bé ens va semblar que els principals elements de reflexió i meditació de cada una de les quatre setmanes en què es divideixen els *Exercicis* eren la clau per trobar el repertori adient. La cosa quadrava força, ja que a Montserrat hi ha repertori sacre amb escriu que tracta 1) del pecat original (1a setmana), 2) del naixement i l'encarnació (2a setmana), 3) de la crucifixió (3a setmana) i 4) de la resurrecció i la glòria (4a setmana). L'únic problema era que —per vicissituds històriques— hi ha un gran buit musical entre el *Llibre vermell* del segle XIV (on es recullen cançons de pelegrins) i les primeres obres conservades a l'arxiu, que daten del segle XVII: és a dir, el buit musical de Montserrat s'estén just durant els dos segles en què va viure Ignasi.

Així va ser com en Lluís Vilamajó, deixant de banda la correspondència temporal, va començar a buscar repertori sobre cada una d'aquestes temàtiques a l'arxiu de Montserrat, però el fruit de la recerca inicial configurava un programa amb un aiguabarreig d'autors que estava mancat d'unitat estilística i estètica i que, en definitiva, era poc orgànic. Això portava —en el fons— a traïr d'arrel l'element nuclear dels *Exercicis*: l'acompanyament continu i paulatí de l'ànima en un viatge de transformació. Un viatge en què l'ànima mor a una forma limitant de si mateixa per obrir-se a una major comprensió (això és, a una comprensió més amorosa) de la realitat, seguint un mètode —és a dir, un camí— pautat. Sàviament (i amb les beneïdes limitacions que sovint imposen les circumstàncies pràctiques), al Lluís Vilamajó li va venir al cap la *Missa de difunts* de Joan Cererols, un dels compositors cabdals de l'escola Montserratina i de la música catalana de tots els temps, nascut el 1618 a Martorell i mort a Montserrat el 1680. I és que només la gran música pot dialogar francament

amb les grans obres de l'esperit. Per això, vam optar no sols per Cererols com a nucli del programa, sinó pel seu *Rèquiem*, almenys per dos motius: d'una banda, les diverses parts que podreu escoltar (en un ordre no habitual, i complementades amb la *Salve d'ecos*) tenen una relació estreta amb les temàtiques de les quatre setmanes dels *Exercicis*. De l'altra, una missa de rèquiem és un cant a la llum, a la purificació i a l'abandonament de tot allò superflu, que és precisament el viatge que proposen els *Exercicis*. Un viatge de sortida i de tornada cap a un mateix, similar al capicua que es configura en el programa, que comença i acaba amb el conegut cànon "O virgo splendens" del *Llibre vermell*.

Per què, però, la referència al *Llibre vermell*? I per què la resta d'obres que configuren el viatge sonor d'avui? El programa s'estructura en quatre blocs simètrics, que comencen amb virelais o amb monodies de cant pla temàticament relacionades amb cada setmana, que vindrien a ser els motius de meditació que proposen els *Exercicis*. Els segueix un interludi d'orgue (amb obres de tres compositors que continuen el camí iniciat per Cererols) que serveix com a moment de silenci i introspecció meditativa després de les paraules salmòdiques. I cada bloc acaba amb la música de Joan Cererols, que toca les profunditats de l'ànima, ja sigui amb diverses parts del *Rèquiem* (en els blocs 2, 3 i 4) o amb la *Salve Regina* —coneguda com a *Salve d'ecos*, a doble cor—, absolutament emparentada amb la meditació sobre el pecat original amb què Sant Ignasi inicia un llibre que —com molt bé explicita l'estudiós Josep Maria Rambla— és un *drama*, és a dir, una invitació a l'acció o, en altres termes, al pelegrinatge.

Un pelegrinatge: això és precisament el que ens conviden a reviuire les melodies del *Llibre vermell* (recordem-ho: un recull de cants i danses de pelegrins). Unes melodies que escoltarem inicialment com un quodlibet (una superposició sonora feta a plaer, similar a l'ambient festiu que es devia viure a la plaça del monestir) i que progressivament anirem aclarint, escoltant-les per separat, en un viatge comú. Això és el que pretén ser aquest viatge: una experiència sonora que ens propiciï una vivència harmònica (és a dir, amorosa) de la realitat. Si ho aconseguim, tancant el cercle que hem dedicat a Sant Ignasi, haurem sabut fer una translació musical dels *Exercicis espirituals* que —anant més enllà de l'anècdota temàtica— ens tematitzi a nosaltres com a caminants.

Josep Barcons Palau

Músic i doctor en Humanitats
Director d'Espurnes Barroques

PROGRAMA

TAULA RODONA PRÈVIA AL CONCERT AMB:
Josep Maria Rambla sj, Lluís Vilamajó i Josep Barcons

ENTRADA

O Virgo splendens

Llibre Vermell de Montserrat (s. XIV), núm. 1

Germinans germinabit

“Introit” del formulari propi de la Mare de Déu de Montserrat
Transcripció i arranjamant: Bernat Vivancos (1973)

Versos para la entrada de la Salve, Lleno tres -instrumental-
Miquel López (1669-1723)

Salve Regina a 8 veus amb ecos
Joan Cererols (1618-1680)

Mariam, matrem Virginem

Llibre Vermell de Montserrat, núm. 8

Paso VII -instrumental-
Narcís Casanoves (1747-1799)

Graduale - Sequentia
Missa pro defunctis, núm. 3, 4
Joan Cererols

INTERLUDI

Polifonia interpretada a l'orgue -instrumental-
Benet Julià (1727-1787)

Laudemus Virginem

Llibre Vermell de Montserrat, núm. 3

Paso XIV -instrumental-
Narcís Casanoves (1747-1799)

Offertorium – Hei mihi

Missa pro defunctis, núm. 5, 7
Joan Cererols

Imperayritz de la ciutat joyosa

Llibre Vermell de Montserrat, núm. 9

Lleno III -instrumental-
Miquel López (1669-1723)

Libera me

Missa pro defunctis, núm. 10
Joan Cererols

SORTIDA

O Virgo splendens

Llibre Vermell de Montserrat, núm. 1

Durada total: 1h 40'

FITXA ARTÍSTICA

Jove Capella Reial de Catalunya

Elionor Martínez, soprano

Irene Mas, soprano

Mercè Bruguera, contralt

Daniel Folqué, contratenor

Ferran Mitjans, tenor

Martí Doñate, tenor

Francesc Ortega, baríton

Oriol Mallart, baix - baríton

Marc Díaz, orgue positiu

Andrew Ackerman, violó i contrabaix

Direcció: Lluís Vilamajó

Amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Amb la col·laboració de Catalunya Música i Catalunya Ràdio.

Els materials de la *Missa de Difunts* de Joan Cererols han estat amablement cedits per Pep Farré.

Agraïm als jesuïtes Josep Maria Rambla, David Guindulain, Xavier Melloni i Enric Puiggròs el seu acompanyament per configurar aquest programa.

TAST

Formatgeria Cal Pujole www.calpujolet.cat

Fruits secs Rius www.fruitsec.cat

Agrícola Regional - Montserrat www.montserratvisita.com

JOVE CAPELLA REIAL DE CATALUNYA

La Jove Capella Reial de Catalunya és una iniciativa de Jordi Savall i Lluís Vilamajó, amb la intenció de promocionar una nova formació vocal professional per oferir un repertori musical amb les veus de joves cantants de la Fundació Centre Internacional de Música Antiga. La intenció de La Jove Capella Reial de Catalunya és arribar a un públic ampli i divers amb repertoris atractius de música històrica i contemporània en tot tipus de sales de concert i espais històrics d'arreu del país i del món, i així ajudar els joves músics en la seva promoció professional i consolidar les seves carreres musicals.

Aquesta formació fa de pedrera a la prestigiosa Capella Reial de Catalunya i aplega alguns dels joves cantants que han excel·lit en les Acadèmies de Formació professional, de Recerca i Interpretació musical Jordi Savall organitzades anualment a Barcelona. Les Acadèmies són unes jornades intensives d'un equip de professors adreçades a joves cantants professionals per aprofundir en les tècniques d'estudi, recerca i interpretació de música històrica sota el mestratge i direcció de Jordi Savall i del seu col·laborador Lluís Vilamajó. Basades en la transmissió de la pròpia experiència assolida per Jordi Savall i Montserrat Figueras durant més de 35 anys d'activitats pedagògiques; des dels cursos de Música Antiga a la Seu d'Urgell i a Sant Feliu de Guíxols fins a les últimes Acadèmies de la Fundació Centre Internacional de Música Antiga.

Activitats pedagògiques, de recerca i d'interpretació, que es desenvolupen sobre un projecte musical concret, que s'emmarca i culmina dins una temporada estable de concerts a Catalunya i a l'estranger, complementats per una àmplia difusió nacional i internacional a través de l'enregistrament dels concerts per la discogràfica ALIA VOX i per Catalunya Música. Amb la Jove Capella Reial de Catalunya, continuen proposant camins per l'expressió de la bellesa i l'emoció musicals a través d'interpretacions d'alta qualitat i amb rigor històric. Ara, amb un cor professional que aplega el bo i millor de les noves generacions de joves cantants de diferents nacionalitats.

LLUÍS VILAMAJÓ, direcció

Nascut a Barcelona, inicià els seus estudis musicals a l'Escolania de Montserrat, i després els continuà al Conservatori Municipal Superior de Música de Barcelona. Ha estudiat violí amb els Mestres Xavier Turull i Agustín León Ara, i cant amb Margarita Sabartés y Carmen Martínez.

Actualment és membre de la Capella Reial de Catalunya, Hespèrion XXI (dir. Jordi Savall) i ha col·laborat amb formacions com Al Ayre Español, Venice Baroque Orchestra, Le Sacqueboutiers de Toulouse, Ensemble La Fenice, Ensemble Baroque de Limoges o Il Fondamento, amb els quals ha ofert concerts i ha efectuat enregistraments en diferents auditoris d'Europa, així com també als Estats Units, Mèxic, Argentina, Brasil, Austràlia, Israel, entre d'altres. Ha estat director de la Capella de Música de Santa Maria del Mar de Barcelona, en la qual havia cantat sota la direcció del mestre Enric Gispert, i director del Cor Infantil i el Cor de Noies de l'Orfeó Català al Palau de la Música Catalana. Ha estat el responsable de la direcció artística, amb Lambert Climent i Carlos Mena, del Coro Barroco de Andalucía, així com del Coro Vozes de "Al Ayre Español". Actualment col·labora amb la Capella Reial de Catalunya i amb el seu director Jordi Savall en la preparació del cor i organitzant l'Acadèmia de Formació Professional, de Recerca i d'Interpretació. A més, des de fa dos anys dirigeix la Jove Capella Reial de Catalunya, creada juntament amb el mestre Jordi Savall. Paral·lelament, ha començat el projecte FONICS per a joves cantants, i ha estat director artístic del Coro de la Orquesta Ciudad de Granada i del Joven Coro de Andalucía.

Com a solista, ha interpretat obres com les *Vespres* de C. Monteverdi, el *Magnificat* de J. S. Bach, el *Requiem* de W. A. Mozart, *La Creació* de J. Haydn, el *Messies* de G.F. Haendel, la *Passió segons Sant Mateu* i la *Passió segons Sant Joan* de J. S. Bach, *Missa en si menor* de J. S. Bach i *L'Enfant Prodigue* de C. Debussy, entre d'altres. Ha actuat sota la direcció de S. Brotons, P. Cao, J. Casas, J. J. Mena, M. Valdivieso, A. Ros Marbà, A. Parrott, X. Puig, R. Alessandrini, E. Ericson, S. Mas, A. Cremonesi, W. Kuijken, J. Mora, N. McGegan, P. Dombrecht, R. Goegel, C. Hogwood, A. Marcon i P. Pierlot. Ha realitzat diversos enregistraments per Astrée-Audivis, Alia-Vox, Fonti musicali, Sony Classical, Deutsche Harmonia Mundi, Accord, Discant i Cantus.

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de Manresa

Ajuntament de Solsona

Ajuntament de La Coma i La Pedra

Ajuntament de Pinell del Solsonès

Ajuntament de Sant Mateu de Bages

Ajuntament de Sant Martí Segúries

Ajuntament de Fonollosa

Ajuntament de Cardona

Ajuntament de Rier

Ajuntament de Sant Llorenç de Morunys

Ajuntament de Súria

Ajuntament de Guissona

Ajuntament de Sant Guim de Freixenet

Ajuntament de Pujalt

Ajuntament d'Igualada

Ajuntament de Torà

Ajuntament d'Estaràs

Ajuntament de Cervera

Ajuntament de Pinós

CONSELL COMARCAL DE LA SEGARRA

CONSELL COMARCAL DE SOLSONÈS

SOLSONÈS

grup alba

grup alba

ASSOCIACIÓ AMIPAL

AMPANS

Manresa 2022 Transforma

Fundació Turisme i Fires de Manresa

M!

GOBIERNO DE ESPAÑA

INAEEM

BISBAT DE SOLSONA

BISBAT DE VIC

COVA SANT IGNAZI MANRESA

Jesuïtes Catalunya

FCACU

FCACU

ÒMNIUM

COSTERS DEL SEGRE

Pla de BAGES

ale

CONSELLERIA DE FONDS EUROPEUS I UNIVERSITAT I CULTURA

Institut d'estudis balearics

esmuc

JM Catalunya

OLIVA TORRAS

CALAF

Ulla Ulla

URCOTEX

SERTIC

DISTRIBUCIÓ DE GASOLÍ

MAS

PORC DE PALOU

ARA

Amb l'ajut de:

Jordi Vilar Materials Bioconstructius · Farmàcia Planas · Gestoria Mas · Alapont · AGEC · Tèxtil Oliu · Òptica Jané · Remsa, SL Vidres Solsona · La Farga del Solsonès · Cardona Motors · Tallers Ballús · Koobin · Knauf · Constructora del Cardoner Excavacions Cots Codina · Constructora de Solsona · Fruits Taribó · Mengem Bages · Dasler, S. A · Farmàcia Òptica Casas Oli Migjorn · Espar Sala · perecuadrench / arquitectura · Picó Gràfics · Tegecom · Ganivets Pallarès · La Mare Cultural El Monegal · Hotel Sant Roc · Allotjaments rurals l'Era d'en Bella · Hotel Bremon · Urbi Apartaments · El Miracle Apartaments La Garriga de Castelladral · Ca la Rosita · Hotel Solsona Centre · Electrodomèstics Vilaseca · Conservatori Música Manresa ACEM · Antiga Casa Magí · Associació Joan Carles i Amat · Associació d'Amics de Vergós Guerreat Associació Riubrogent · Associació Amics de Coaner · Amics de l'Orgue de St. Llorenç de Morunys

Productors:

Forn de Cabrianes · Cerveses La Pirata · Forn de pa Camps · Ca la Roseta · Forn Jorba · Celler Roc Falcon · Masia Tonicoll Casa Cavallera · Restaurant El Cigronet · Xocolates Oro Vivo · Restaurant El Miracle · Pastoret · Formatges Veciana · Comalats Casa Dalmases · Xocolates Aynousé · Celler Collbaix · El Molí · Porc de Palou · Joviat · Oller del Mas · Aviram Maria · Cal Rosal Restaurant Molí de Boixeda · Parc de les Olors de Claret · Restaurant Casal de Castelltallat · Cafès Gener · Biolord Formatgeria Valette · Pastisseria Fidel · Oli Migjorn · Un pam de terra · Mel de Sant Guim · Comunitat boliviana d'Igualada Gebrat · Gelats i sorbets ecològics · Celler Grau i Grau · Restaurant Can Patoi · Selecte Wine Store · Celler El Miracle Formatgeria El Miracle · Mel de Su · L'Antic Forn · Cal Pujolet · Fruits secs Rius · Agrícola Regional – Montserrat

Mitjans col·laboradors:

Regió7

Cat Música

REVISTA MUSICAL CATALANA

ara

LAUDEMUS VIRGINEM

Llibre Vermell de Montserrat (s. XIV), núm. 3

Caça de duobus vel tribus

Laudemus Virginem, Mater est:

Et eius filius Ihesus est.

Plangemus scelera acriter:

Sperantes in Ihesum jugiter.

[Traducció]

LLOEM LA VERGE

Llibre Vermell de Montserrat (s. XIV), núm. 3

Cànon a dues o tres veus

Lloem la Verge, ella és Mare:

i el seu fill és Jesús.

Lamentem profundament els nostres pecats:

confiant en Jesús eternament.

ESPURNESBARROQUES.CAT

Amb el suport de: